O PERFORMANSIE
Tekst Pauliny Sylwestrowicz

Qi – wibracje przestrzeni, energia i introspekcja

Duet Zygmunta Piotrowskiego i Ryszarda Ługowskiego w interesujący sposób dotyka filozofii Qi – koncepcji pierwotnej, nieustannie przemieszczającej się energii, która przenika rzeczywistość, łączy jej poszczególne elementy i stanowi źródło wszelkich przemian. Niewidzialne fale dźwiękowe emitowane przez gong Ryszarda Ługowskiego są zmienne, fluktuujące, podlegające nieustannej, niezwykle subtelnej modulacji. Rozchodząc się w przestrzeni, tworzą wielowarstwową strukturę rezonansów, która nieustannie przekształca akustyczny wymiar otoczenia. Pełen wyrazu dźwięk koresponduje z sylwetką grającego, zakreślającego spokojne, koliste ruchy wokół instrumentu. Rytualna precyzja jego gestów, podkreślona przez strój, potęguje kontrast między ascetyczną, ciemną postacią a bogatym, lśniącym tłem – zarówno gongu, jak i wnętrza świątyni.

Qi jest esencją istnienia – nieustannie zmienną, pozostającą w ruchu, wymykającą się bezpośredniemu poznaniu zmysłowemu. W tradycji chińskiej oznacza subtelną, pierwotną zasadę energetyczną, która przenika wszystkie formy rzeczywistości, warunkuje ich powstawanie, trwanie i nieustanną transformację. Nie jest energią rozumianą wyłącznie jako siła napędowa, lecz raczej dynamiczną zasadą organizującą relacje pomiędzy materią, przestrzenią i życiem. Jej przepływ nieustannie ustanawia i znosi granice między tym, co materialne i niematerialne, widzialne i ukryte, indywidualne i uniwersalne.

Interesujące analogie dla tej koncepcji można odnaleźć we współczesnych poszukiwaniach fizyki teoretycznej, próbującej opisać rzeczywistość na najbardziej fundamentalnym poziomie. Idee pól kwantowych, wzajemnych oddziaływań i poszukiwania jednej teorii unifikującej różne siły przyrody przywołują podobne pytania o istnienie głębszego porządku, z którego wyłaniają się obserwowalne zjawiska. W tym ujęciu wszechświat nie jawi się jako zbiór odrębnych, statycznych obiektów, lecz jako dynamiczna sieć relacji, drgań i nieustannych przemian. To właśnie w tej perspektywie Qi staje się interesującym filozoficznym punktem odniesienia dla doświadczenia dźwięku: niewidzialnego zjawiska, którego obecność rozpoznajemy poprzez jego oddziaływanie na przestrzeń i nasze ciało.

W praktyce AHT Zygmunta Piotrowskiego poszukiwanie tego wymiaru rzeczywistości przyjmuje kierunek introspektywny. Poprzez szczególną technikę oddechową, opartą na przeciwbieżnym prowadzeniu oddechu, artysta koncentruje uwagę na wewnętrznych procesach organizmu, traktując ciało jako przestrzeń rezonansu i instrument poznania. W jego autorskiej koncepcji istotną rolę odgrywa zjawisko fali podharmonicznej, powstającej w obrębie aparatu oddechowego, oraz jej wyobrażonego i odczuwanego związku z osią ciała i obszarem dolnego dantian. Ten ostatni, znany z tradycji taoistycznej i praktyk Qigong, jest rozumiany jako centrum gromadzenia i transformacji Qi, a zarazem punkt cielesnego zakorzenienia i wewnętrznej koncentracji. AHT można zatem odczytywać jako próbę poszerzenia doświadczenia własnej cielesności poprzez oddech, wibrację i skupienie świadomości.

W tym kontekście spotkanie obu artystów nabiera szczególnego znaczenia. Ich działania, choć przebiegają w odmiennych obszarach percepcji, zdają się zmierzać ku wspólnemu doświadczeniu: rozpoznawaniu rzeczywistości poprzez jej niewidzialne, subtelne i nieustannie zmienne aspekty.

Ługowski, poprzez gong, wydobywa wibracje i pozwala im rozprzestrzeniać się w otaczającej przestrzeni, tworząc coś na kształt akustycznego pola oddziaływań. Piotrowski kieruje uwagę do wewnątrz, poszukując rezonansu w przestrzeni własnego ciała. Jeden rysuje dźwiękiem zewnętrzny krajobraz, drugi – poprzez oddech – eksploruje jego wewnętrzny odpowiednik.

Powstaje w ten sposób dialog dwóch przenikających się wymiarów: zewnętrznego, słyszalnego uniwersum fal i rezonansów oraz wewnętrznej przestrzeni doświadczenia, w której oddech, ciało i świadomość stają się narzędziami poznania. Dźwięk i oddech, choć różne w swojej naturze, spotykają się w doświadczeniu wibracji. Granica między tym, co zewnętrzne, a tym, co wewnętrzne, ulega stopniowemu rozmyciu. Przestrzeń przestaje być jedynie miejscem rozchodzenia się dźwięku, a ciało – wyłącznie jego odbiorcą. Oba stają się elementami większego, wzajemnie powiązanego układu.

W tym sensie działanie duetu można odczytać jako otwarty akt doświadczania Qi – próbę zbliżenia się do niewidzialnego wymiaru rzeczywistości poprzez dźwięk, oddech i uważność. Artyści tworzą przesycone medytacyjnym skupieniem widowisko, które przekracza granice tradycyjnego odbioru i przybiera formę wspólnego rytuału.

To doświadczenie nie wymaga intelektualnego rozpoznania ani racjonalnego uchwycenia zjawiska. Przeciwnie, otwiera na wrażliwość i gotowość odbierania subtelnych impulsów, które zazwyczaj pozostają poza granicami naszej codziennej uwagi. Wyciszenie ciała i umysłu oraz świadome podążanie za dźwiękiem tworzą przestrzeń uważnej obecności, w której możliwe staje się poszerzenie pola percepcji i wykształcenie szczególnego rodzaju receptywności. Doświadczenie obu artystów, ich wieloletnia praktyka i szczególna zdolność poruszania się w obszarze delikatnych, niemal nieuchwytnych relacji stają się dla uczestników swoistym pomostem – zaproszeniem do odkrywania Qi we własnym ciele i świadomości.

Wspólne doświadczenie dźwięku i oddechu nie tyle obrazuje zatem filozofię Qi, ile stwarza warunki do jej osobistego przeżycia. W tym spotkaniu ujawnia się jej szczególny wymiar: rzeczywistość rozumiana nie jako zbiór odrębnych, zamkniętych form, lecz jako nieustający proces przepływu, wzajemnego oddziaływania i stawania się.